

є звернення до ретроспективного аналізу витоків соціального виховання дітей в інтернатних закладах освіти, історико-педагогічного осмислення досвіду їхнього бурхливого розвитку та функціонування у теорії та практиці української педагогічної думки періоду 50-60 ті рр. XX століття.

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Концептуальні положення педагогіки про виховання дітей-сиріт розроблялися в роботах Я. Корчака, А. Макаренка, Й-Г. Песталоцці, В. Сухомлинського, Т. Шацького. Психологічно-педагогічні аспекти соціалізації дітей-сиріт висвітлено у роботах М. Алексєєва, Я.Гошовського, Л. Дробот, Н. Міщенко, О. Мороза, Н. Репи, Ю. Підборського.

Стосовно теоретичного осмислення досвіду роботи інтернатних закладів в Україні, процес розпочався вже у перші роки їхнього існування і, як результат, супроводжувалося виданням цілого ряду фундаментальних праць, у яких розглядалися проблеми навчання, виховання, трудової підготовки, організації дозвілля та побуту дітей. Серед них праці А. Бондаря, В. Вугрича, Ю. Грицяя, Б. Кобзаря, А. Макаренка, Б. Мельниченка, Є. Постовойтова, В. Слюсаренка та ін.

Розробкою ідей соціального виховання дітей свого часу займалися такі дослідники та громадські й політичні діячі системи освіти як С. Ананьїн, П. Блонський, Г. Гринько, М.Грищенко, М. Гриценко, В. Дурдуківський, В. Дюшен, В. Зінківський, О. Залужний, О.Музичеко, А. Макаренко, Я. Мамонтов, О. Попов, Я. Ряппо, С. Русова, М. Скрипник, К.Ушинський, я. Чепіга, С. Шацький, Е. Яновська та ін. Окремий науковий інтерес для нашого дослідження становлять монографії В. Покася, С. Свириденко, дисертаційні дослідження та наукові праці Л. Канишевської, О. Кузьміної, А. Наточого, Ж. Петрочко та ін.

Проте, сучасна доба реформування системи шкільної освіти, необхідність оптимізації діяльності шкіл-інтернатів з причин збільшення та загострення проблем соціально незахищеної категорії дітей не викликає сумніву в актуальності відродження позитивного досвіду соціального виховання. За умови критичного переосмислення історичних витоків його розвитку в інтернатних закладах країни стає очевидним прогностичне значення ретроспективного аналізу основних концептуальних положень. Адже, виявлення спадкоємності ідей, що стосуються позитивних сторін соціального виховання, надасть змогу визначенню орієнтирів його запровадження у сучасних умовах реформування інтернатної освіти.

Мета (Purpose) – схарактеризувати передумови виникнення та розкрити особливості функціонування й розвитку шкіл-інтернатів в Українській РСР у другій половині 50-х – початку 60-х рр. XX ст. як освітнього осередку соціального виховання дітей.

Методи (Methods). У процесі досягнення поставленої мети на даному етапі наукового дослідження використано комплекс теоретичних та емпіричних методів дослідження, серед яких науково-бібліографічний метод вивчення архівних та бібліотечних фондів, їх класифікація та систематизація для визначення опорної джерельної бази; історико-ретроспективний та концептуально-порівняльний аналіз літератури у галузі освіти, нормативно-правових документів та архівних матеріалів, аналіз фактів, теоретичних ідей з досвіду виховної діяльності інтернатних закладів в Україні протягом досліджуваного періоду, а також прогностичний метод з метою прогнозування подальшого вдосконалення системи інтернатної освіти та виокремлення й запровадження позитивного досвіду соціального виховання дітей в умовах реформування освіти в Україні.

Результати (Results). Основою радянської системи народної освіти в Україні було суспільне виховання. Воно здійснювалося в дошкільних закладах, загальноосвітніх школах, школах і групах подовженого дня, в інтернатних установах та інших навчально-виховних закладах при активній участі та інтересах всього українського суспільства. Історія розвитку всієї радянської системи освіти і виховання «це історія боротьби не лише за кількісне зростання числа шкіл, дошкільних і позашкільних закладів, але й перебудову змісту, форм і методів навчання та виховання» [1, с. 5-7]. Сучасні підходи до трактування дефініції «соціального виховання дітей» як «системи соціально-педагогічних, культурних, сімейно-побутових та інших заходів, спрямованих на оволодіння й засвоєння дітьми й молоддю загальнолюдських і спеціальних знань, соціального досвіду з метою формування в них стійких ціннісних орієнтацій і адекватної соціально направленої поведінки» [2, с. 25], корелюються із розумінням відповідної педагогічної технології у практиці діяльності інтернатних установ Української РСР.

Актуалізації проблеми соціального виховання дітей в Українській РСР у другій половині 50-х рр. XX століття сприяли суспільно-політичні передумови та державно-політичні й соціально-економічні трансформації, що почали відбуватися в цей час в країні. Це переломна доба в історії української педагогічної думки, період перебудови всього соціально-економічного устрою держави, руйнації старих освітніх парадигм та соціально-педагогічних відносин. Проте, в цей час виникають й специфічні проблеми, зумовлені зміною системи цінностей, соціальних пріоритетів та життєвих орієнтирів, і діти, які у наслідок сирітства, соціальної вразливості, занедбаності або неможливості виховання й утримання їх в багатодітних сім'ях, були поставлені в ситуацію соціальної адаптації до принципово нових умов життя.

Школи-інтернати як навчально-виховні заклади нового типу, почали створюватися в нашій країні згідно рішенням XX з'їзду КПРС, концептуальні положення якого у звітній доповіді Першого секретаря ЦК КПСС М. Хрущова підкреслювали необхідність виховання дітей «незмірно краще і досконаліше...», отже необхідно «формувати не кастовий шар аристократії, глибоко ворожий народові, а будівників нового суспільства, людей великої душі і високих ідеалів, беззавітного служіння своєму народові в авангарді всього людства» [7, с. 83]. Доповідачем було пропоновано також варіанти практичного вирішення поставленої задачі, а саме побудувати школи-інтернати, розташувавши їх в передмістях, в дачних місцях, в сприятливих для здоров'я лісових масивах. Підкреслювалась необхідність створення в таких школах сприятливої атмосфери для утримання дітей: світлі простори класи, гарні спальні, упорядковані столові, дбайливо обладнані центри для всякого роду позакласних занять, що сприятимуть створенню всіх умов для всебічного фізичного і духовного розвитку молодого громадянина Радянської країни. Прийматися в такі школи-інтернати вихованців передбачалося виключно за бажанням батьків.

Діти, за баченням першого секретаря, мали влаштовуватися у цих школах-інтернатах на умовах постійного перебування, а батьки змогли б зустрічатися з ними у святковий, канікулярний або позанавчальний час. Матеріальні умови прийому в ці школи повинні бути, принаймні на перших порах, диференційованими. Тих дітей, батьки яких мають невисокий заробітки або обтяжені великою родиною, слід брати на повне забезпечення держави. Батьки, які мають більш високі заробітки, зобов'язані сплачувати певну частку за виховання дитини в інтернаті. Нарешті, певна частина батьків може прийняти на себе повне відшкодування тих витрат, які несе держава з виховання дитини в школі-інтернаті. Увага М. Хрущова акцентується окремо на необхідності ретельного відбору «хороших вихователів, які відповідатимуть високому покликанню бути інженерами душ підростаючого покоління» [7, с. 83-84].

Реалізуючи рішення XX з'їзду партії, Рада Міністрів СРСР і ЦК КПРС 29 червня 1956 року прийняли Постанову від 29 червня 1956 р. «Про організацію шкіл-інтернатів», призначення яких передбачалося у «розв'язанні на більш високому рівні завдання підготовки всебічно розвинутих, освічених будівників комунізму» [5, арк. 3]. У документі було накреслено заходи щодо розгортання мережі шкіл нового типу, сформульовано завдання, навчально-матеріальну базу та участь радянських, партійних і комсомольських організацій стосовно забезпеченню допомоги у створенні в них відповідної навчально-матеріальної бази. «Враховуючи велике політичне значення загальноосвітніх шкіл-інтернатів у справі комуністичного виховання дітей, ЦК КП України і Рада Міністрів УРСР покладають відповідальність за організацію і роботу шкіл-інтернатів на Міністерство освіти УРСР, обкоми, Київський і Севастопольський міськоми, виконкоми обласних та міських Рад депутатів трудящих і зобов'язують їх до 15 липня 1956 року укомплектувати школи-інтернати досвідченими педагогічними кадрами і систематично надавати практичну допомогу органам народної освіти у створенні та зміцненні навчально-матеріальної бази, а також у повсякденній роботі цих шкіл» [5, арк. 4].

Вже через місяць, у жовтні 1956 року, ЦК КП України і Рада Міністрів УРСР прийняли спільну Постанову «Про заходи по дальшому розвитку мережі шкіл-інтернатів в Українській РСР», в якій акцентувалося увагу на забезпеченні в них необхідних умов для успішного навчання й виховання дітей. А саме, Міністром освіти УРСР І. Білодідом наказувалося «на початок 1957-1958 н.р. створити при всіх школах-інтернатах навчальні кабінети, майстерні, навчально-дослідні ділянки, забезпечити всіх учнів необхідними підручниками та шкільно-письмовим приладдям, а ще забезпечити створення в кожній школі-інтернаті дружнього, активного і працездатного педагогічного колективу та колективу вихованців» [4, арк. 13].

Для освітніх установ нового типу виділялись кращі будинки середніх шкіл і інших установ, за типовими проектами будувалися нові приміщення й створювалися відповідні умови. До шкіл-інтернатів згідно з попередньою постановою приймалися діти одиноких матерів, інвалідів війни і праці, діти-сироти, а також діти, для виховання яких були відсутні умови в сім'ях.

26 травня 1959 р. ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР затверджують заходи щодо розвитку шкіл-інтернатів у 1959–1965 рр.: розширення мережі закладів цього типу, збільшення кількості дітей у них з перспективою виховання усіх бажаючих. Союзним республікам було запропоновано з урахуванням місцевих умов і можливостей розглянути питання про реорганізацію протягом 1959 – 1965 рр. дитячих будинків у школи-інтернати. Як зазначалося у Постанові уряду «Про заходи щодо розвитку шкіл-інтернатів у 1959–1965 рр.», ці заклади «за короткий термін свого існування дістали широке визнання трудящих нашої країни і показали на практиці, що вони є найбільш вдалою формою виховання і навчання дітей» [6, арк. 2].

Наголошувалося на прагненні значної кількості батьків віддати своїх дітей до цього типу навчально-виховних закладів. Адже, насправді, збільшення кількості шкіл-інтернатів з 1956 року протягом послідовних дев'яти років свідчило про вагомий попит на соціальні та освітні послуги у них, а відтак їхню затребуваність та ефективність соціально-виховного впливу. Якщо у 1956 році вони з'являються у кількості 50 установ, у яких навчалось майже 10 тис. учнів, то у 1960-1961 н.р. у республіці було відкрито й функціонувало 324 школи-інтернату (на 106,5 тис. учнів), а в 1965-1966 н.р. вже у 531 таких закладах навчалось і виховувалося понад 211,5 тис. дітей. [1, с. 150]. Таким чином, за дев'ять років кількість шкіл-інтернатів в Українській РСР зросла майже в одинадцять разів, а кількість в них вихованців – у двадцять два рази. Зростанню таких показників також сприяла реорганізація дитячих будинків в школи-інтернати (у 1959 році 163 заклади було реорганізовано в школи-інтернати) та переведення вихованців дитячих будинків до шкіл-інтернатів, у зв'язку із чим перші масово закривалися.

З метою забезпечення відповідної навчально-матеріальної бази для шкіл-інтернатів в різних областях України використовувалися бюджетні асигнування, відрахування від колгоспів, радгоспів, промислових підприємств та надходження від шкільних підсобних господарств та навчально-виробничих майстерень при школах-інтернатах.

З перших років створення цих закладах й організації в них навчально-виховної роботи виникло чимало труднощів та невирішених питань. Першим з них була необхідність забезпечення вихованців відповідними житловими умовами у закладах як бази для успішного навчання і виховання дітей, по-друге, нерозв'язаною залишалася проблема вироблення раціонального режиму навчання, праці і відпочинку вихованців як протягом дня, так й всієї роботи протягом тижня, місяця та навчального року відповідно. Особливої уваги було приділено системі соціального виховання дітей, а саме таким її напрямкам як трудовому, фізичному, естетичному тощо.

Задля вирішення окреслених проблем, а також контролю за реалізацією основного завдання школи-інтернату, при обласних відділах народної освіти були створені групи інспекторів і методистів, а в Міністерстві освіти УРСР у 1956 році створено відділ шкіл-інтернатів. Так, за результатами перевірки роботи інтернатних закладів освіти в Українській РСР за перший рік свого функціонування цими відділами було резюмовано низка недоліків, особливо стосовно виховної роботи: «учителі не завжди вміло проводять виховну роботу на уроках, окремі з них справу виховання перекладають на класного керівника, штучно відриваючи навчання від виховання. Іноді глибока ідейно-виховна робота з учнями на уроках підмінюється загальними фразами, ... недооцінюється роль фізичної праці у вихованні, мало залучаються учні до самообслуговування, незадовільно організовується суспільно корисна праця» [3, арк. 12].

Ефективним у методичному плані було вивчення й узагальнення передового досвіду вчителів і вихователів з перших днів існування шкіл-інтернатів. З метою більш ґрунтовних наукових досліджень актуальних питань інтернатної освіти дітей при Науково-дослідному інституті педагогіки УРСР було створено спеціальний відділ. За результатами діяльності якого вже у 1956 році було розроблено і забезпечено всі школи-інтернати «Положенням про школу-інтернат», «Режим для школи-інтернату», а у 1957 році розпочато розповсюдження пере-

дового досвіду перших шкіл-інтернатів у періодичних виданнях, друкованих збірниках за редакцією А. Бондаря, О. Татенка та ін. Вирішенню проблемних питань та розкриттю змісту, форм, методів навчання і виховання учнів у школах-інтернатах сприяли методичні рекомендації та матеріали, що готувалися обласними інститутами удосконалення вчителів, кафедрами педагогіки інститутів республіки та педагогічними колективами тощо. Набуттю необхідних знань та зміцненню практичних навичок і вмінь навчально-виховної роботи в закладах нового типу сприяла організація курсів, семінарів, педагогічних читань та науково-практичних конференцій для вчителів, вихователів і керівників шкіл-інтернатів, які організовувалися в низці областей республіки.

Так, у червні вже після першого року функціонування інтернатних установ (1957 р.) були підготовлені і проведені Науково-дослідним інститутом педагогіки, а також Міністерством освіти УРСР у м. Львові перші педагогічні читання. Їх учасниками, вчителями, вихователями, керівниками шкіл-інтернатів, а також працівниками відділів народної освіти з усіх областей республіки, було розкрито організаційні засади функціонування шкіл-інтернатів з досвіду навчально-виховної роботи та акцентовано увагу слухачів на шляхах подальшого її вирішення в країні.

Про масштаби роботи, яка здійснювалася у наступні роки по вивченню, узагальненню й популяризації передового досвіду шкіл-інтернатів, свідчать підготовка і проведення республіканських педагогічних читань у м. Луганську у червні 1962 р., яким передували читання в усіх областях республіки. В програму республіканських читань було включено і прочитано на пленарному засіданні та на засіданнях секції 65 доповідей, серед яких доповіді про досвід створення і збагачення навчально-матеріальної бази шкіл-інтернатів, про форми і методи навчально-виховної роботи, організацію дитячого колективу, про трудове, фізичне й естетичне виховання дітей. Все це сприяло створенню певної системи навчально-виховної роботи в школах-інтернатах, а самі заклади стали осередком суспільного виховання дітей [1, с. 185].

Так, провідною соціально-педагогічною ідеєю, яку було зафіксовано в державних та партійних документах, була ідея підсилення суспільного характеру виховання, задля якого пропонувалось використовувати нові, якісно досконалі організаційні форми – соціальне виховання дітей у школах-інтернатах, групах подовженого дня. Навчання мало поєднуватися з продуктивною працею. Вплив виховання вбачався через включення молоді в систему посиленої суспільно-корисної праці. На XX з'їзді КПРС було взято курс на підсилення суспільного характеру виховання, подолання відриву навчання від життя. Так, основними завданнями шкіл-інтернатів, з досвіду їхньої роботи на початку 60-х рр. XX ст., були такі як:

- побудувати навчально-виховну роботу так, щоб унеможливити будь-яке порушення дисципліни та забезпечити добру поведінку у школі;
- нормалізувати і повністю розгорнути трудові процеси з урахуванням вікових особливостей дітей;
- розгорнути позакласну й гурткову роботу, охопивши всіх учнів школи-інтернату різними видами позакласної роботи для виявлення і розвитку творчих нахилів дітей;
- встановити твердий режим і розпорядок роботи у школі-інтернаті, затвердити єдині вимоги до учнів, спрямовані на створення у школі твердого порядку та свідомої дисципліни, домогтися неухильного виконання його як усіма учнями, так і педагогічним колективом школи;
- спрямувати роботу на виховання дитячих колективів, на виховання почуття відповідальності перед колективом за свою роботу, непримиренність до проявів ледарства, «нерадивого» ставлення до виконання піонерських обов'язків, виховувати ініціативу і творчий підхід до розв'язання всіх питань роботи школи [8, с. 79-82].

Виховна робота в школах-інтернатах була спрямована на піднесення ідейно-політичного рівня, атеїстичного, естетичного, трудового виховання та суспільно-корисної праці. «Важко переоцінити величезне значення даної системи виховання, – наголошував у своїй доповіді М. Хрущов, – на цю справу не потрібно жаліти ні кошти, ні зусиль, бо вони окупляться сторицею», – підсумував значення створенню шкіл-інтернатів Перший секретар ЦК КПРС [7, с. 83].

Друга половина 60-х рр. характеризується певним спадом у процесі розвитку та популяризації шкіл-інтернатів в країні. Відміняються плани розширення мережі закладів та вихо-

ванців в них, втрачається «новизна» інтернатних шкіл. Увага держави акцентується на спеціальних закладах для дітей з порушеннями розумового або фізичного розвитку, шкіл-інтернатів спортивного профілю та санаторно-лісових шкіл. Для цього періоду стають характерними тенденції звуження сфери діяльності загальноосвітніх шкіл-інтернатів, а їх активністю охоплювалася переважна більшість соціально незахищених та позбавлених батьківського піклування дітей.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, можна зробити висновки, що школи-інтернати були у 50-60-х рр., а також залишалися ще тривалий час і надалі осередком суспільного виховання дітей, провідними навчально-виховними закладами реалізації ключової для держави функції виховання підростаючого покоління, вироблення у них усвідомленої громадянської позиції, готовності до суспільного, сімейного життя та відповідальності за долю країни. За таких умов, звернення до ретроспективного аналізу витоків соціального виховання дітей в інтернатних закладах освіти в Україні, їх історико-педагогічне осмислення та виокремлення з досвіду ефективних надбань сприяє спадкоємності традицій, цінностей й орієнтирів його запровадження у сучасних умовах реформування інтернатної освіти.

Вирішення проблем імплементації історико-педагогічних надбань у галузі соціального утримання та виховання в інтернатах дітей визначають перспективи для подальших наукових розвідок у напрямку реформування та оптимізації діяльності інтернатних установ.

Список використаних джерел

1. Бондар А. Д. Розвиток суспільного виховання в Українській РСР (1917-1967) / А.Д.Бондар. – К. : Вид-во Київського унів-ту, 1968. – 223 с.
2. Коваль Л. Г. Соціальна педагогіка / Соціальна робота : навч. посіб. / Коваль Л. Г., Зверєва І. Д., Хлебик С. Р. – К. : ІЗМН, 1997. – 390 с.
3. Наказ Міністерства освіти УРСР № 353 від 28 серпня 1957 року «Про підсумки роботи шкіл Української РСР за 1956-1957 н.р. і завдання шкіл на 1957-1958 н.р.» // Державний архів Миколаївської області (ДАМО). – Ф. Р – 2817. – Оп. – 2. – Спр. 29. (Накази по Міністерству освіти УРСР 2 липня 1957 – 31 грудня 1957). – 32 арк.
4. Наказ по Міністерства освіти УРСР № 329 від 2 серпня 1957 року «Про виконання постанови Ради Міністрів Української РСР від 23 липня 1957 року №819 «Про дальше розширення мережі шкіл-інтернатів в Українській РСР» // Державний архів Миколаївської області (ДАМО). – Ф. Р – 2817. – Оп. – 2. – Спр. 29. Арк. – 147
5. Постанова Центрального Комітету КН України і Ради Міністрів Української РСР від 29 червня 1956 року «Про організацію шкіл-інтернатів в Українській РСР» // Державний архів Миколаївської області (ДАМО). – Ф. Р 2817. – Оп. 2. – Спр. 9. – 3 арк.
6. Постанова Центрального Комітету КН України і Ради Міністрів Української РСР від 23 червня 1959 року № 955 «Про заходи по розвитку шкіл-інтернатів в Українській РСР на 1959-1965 рр.» // Державний архів Миколаївської області (ДАМО). – Ф. Р 2817. – Оп. 2. – Спр. 63. – Арк. 240.
7. Стенографический отчет XX-го съезда КПСС (14-25 февраля 1956 года): Том 1. Режим доступа: <http://publ.lib.ru/ARCHIVES/K/KPSS/ KPSS.html#020>.
8. Султанова Н.В. Організаційні засади соціального виховання дітей в інтернатних закладах освіти (60-ті рр. XX ст.) / / Н.В. Султанова // *Педагогічні науки : збірник наукових праць* / редкол. Федяєва В. Л. (гол. редактор), Слюсаренко Н.В. (заступник) та ін. – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2017. – Випуск LXXV Том 1. – С. 78-83.

References

1. Bondar, A. D. (1968). Rozvytok suspil'noho vykhovannya v Ukrayins'kiy RSR (1917-1967) [Development of social education in the Ukrainian SSR (1917-1967)] Vyd-vo Kyivs'koho univ-tu, 223.
2. Koval', L. H., Zvyryeva I. D., Khlyebik S. R. (1997). Sotsial'na pedahohika [Social pedagogy: navch. posib]. Kiev, Ukraine: IZMN, 390.
3. Nakaz Ministerstva osvity URSR № 353 vid 28 serpnya 1957 roku «Pro pidsumky roboty shkil Ukrayins'koyi RSR za 1956-1957 n.r. i zavdannya shkil na 1957-1958 n.r.» [Nakazy po Ministerstvu osvity URSR 2 lypnya 1957 – 31 hrudnya 1957] (1957). Derzhavnyy arkhiv Mykolayivs'koyi oblasti (DAMO): F. R. 2817. Op. 2. Spr. 29, 32.

4. Nakaz po Ministerstva osvity URSS № 329 vid 2 serpnia 1957 roku «Pro vykonannya postanovy Rady Ministriv Ukrayins'koyi RSR vid 23 lypnia 1957 roku №819 «Pro dal'she rozshyrennya merezhi shkil-internativ v Ukrayins'kii RSR» (1957). Derzhavnyy arkhiv Mykolayivs'koyi oblasti [State Archives of Mykolaiv Region]: F. R. 2817. Op. 2. Spr. 29, 147.
5. Postanova Tsentral'noho Komitetu KN Ukrayiny i Rady Ministriv Ukrayins'koyi RSR vid 29 chervnia 1956 roku «Pro orhanizatsiyu shkil-internativ v Ukrayins'kii RSR» (1956). Derzhavnyy arkhiv Mykolayivs'koyi oblasti [State Archives of Mykolaiv Region] F.R. 2817. Op. 2. Spr. 9, 3.
6. Postanova Tsentral'noho Komitetu KN Ukrayiny i Rady Ministriv Ukrayins'koyi RSR vid 23 chervnia 1959 roku № 955 «Pro zakhody po rozvytku shkil-internativ v Ukrayins'kii RSR na 1959-1965 rr.» (1959). Derzhavnyy arkhiv Mykolayivs'koyi oblasti [State Archives of Mykolaiv Region]: F. R. 2817. Op. 2. Spr. 63, 240.
7. Stenohrafycheskyi otchet KHKH-ho s'ezda KPSS (14-25 febralya 1956 hoda): Tom 1. Available at <http://publ.lib.ru/ARCHIVES/K/KPSS/KPSS.html#020>.
8. Sultanova, N.V. (2017). Orhanizatsiyni zasady sotsial'noho vykhovannya ditey v internatnykh zakladakh osvity (60-ti rr. KHKH st.). Pedahohichni nauky : zbirnyk naukovykh prats', Kherson : Vyd. dim «Hel'vetyka», Vypusk LXXV Tom 1, 78-83.

ШКОЛЫ-ИНТЕРНАТЫ КАК ЦЕНТР СОЦИАЛЬНОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ В УКРАИНЕ (50-60 е гг. XX в.)

Н. В. Султанова

Аннотация. В статье раскрыты социальные предпосылки становления и развития школ-интернатов в Украине в 50-е годы XX столетия как образовательных учреждений нового типа. Охарактеризованы особенности организации школ-интернатов в Украинской ССР, условия их функционирования, а также основные задачи социального воспитания в них детей. Описаны методологические принципы социально-воспитательной работы с детьми, которые воспитываются вне семьи. Освещены особенности работы школ-интернатов как центра общественного воспитания детей. Раскрыто и проанализированы общественно-политические и социально-экономические предпосылки возникновения учебных заведений нового типа, а также организационно-методологические условия эффективности использования в них педагогических технологий и методов учебно-воспитательной работы.

Ключевые слова: социальное воспитание, школы-интернаты, общественный характер воспитания, дисциплина, социально-воспитательная работа.

BOARDING SCHOOLS AS A CENTER OF SOCIAL EDUCATION OF CHILDREN IN UKRAINE (the 50-60-ies of XX century)

N.V. Sultanova

Abstract. Historical preconditions of children's social education in residential institutions in Ukraine of the 50-60-ies of XX century are described in the article. The methodological ground on which social and educational work is built with children, who grow up without a family, is proved.

The author describes the basic theory on the socio-educational work with children who grow up without a family. The distinctive features of social upbringing conception of the investigated period have been analyzed in practical realization: in particular, such questions as forms, methods and tendencies of social education development in boarding schools have been considered in the content of the article.

Keywords: social education, boarding schools, public character of education, discipline, social and educational work.